

Список використаних джерел

1. Амельков А.А. Психологічна діагностика міжособистісного взаємодії / А.А. Амельков. – М: «Сприяння». – 2006. – 108 с.
2. Боришевський М.Й. Взаємини в учнівському колективі і формування особистості // М.Й. Боришевський. – К.: «Всесвіт». – 2003. – № 5. – С. 55-58.
3. Грошовенко О.П. Використання проектної технології у формуванні основ екологічної культури дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / О.П. Грошовенко // Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу / [ред. кол.: Слободинська Т.С. (гол. ред.) та ін.]. – Вінниця : Вінницька міська друкарня, 2017. – Випуск 4(24). – С. 102–108.
4. Демченко О. П. Свято як форма національного виховання молодших школярів: технологічний аспект/ О. П. Демченко // Проблеми українського національного виховання : збірник наукових праць / за ред. Н. Скотної, М. Чепіль. – Дрогобич : РВВ ДДПУ ім.І.Франка, 2013. – С.261-272.
5. Імбер В.І. Використання інформаційнокомунікаційних технологій під час застосування освітніх ситуацій у процесі групової діяльності з дітьми дошкільного віку / В.І. Імбер, І.В. Карук, К.А. Колеснік // International scientific conference «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities»: Conference Proceedings, February 23rd. Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. – С. 138-140.
6. Казьмірчук Н.С. Особливості організації проектної діяльності молодших школярів на уроках математики / Н.С.Казьмірчук, Т.С.Білик // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія. – 2020. – № 61. -С.18-23.
7. Кіт Г. Г. Етнопедагогічні засади сучасної виховної системи в Україні / Г.Г.Кіт // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2010. – Вип. 26. –С. 302- 307.
8. Липова Л. Комбінування форм навчальної діяльності / Л. Липова, С. Ренський, І. Бондарев // Рідна школа. – 2002. – №2. – С. 10-12.
9. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Л.В.Любчак // Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії : зб. тез доп. ; редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупаєва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210-213
10. Стахова І.А. Розвиток креативності молодшого школяра засобами природничо-екологічної проектної діяльності / І.А. Стахова // Розвиток особистості молодшого школяра : сучасні реалії та перспективи : матеріали третьої науково-практичної Інтернет-конференції молодих науковців та студентів. Випуск 4 / упорядники : О.І. Кілініченко, Л.І. Хімчук. – Івано-Франківськ, 2017. – С. 91-93.
11. Milsom, A. Creating Positive School Experiences for Students with Disabilities / A. Milsom // Professional School Counseling Journal. – 2006. – № 10(1). – P. 66-72.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наумець Марія, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Н.С. Казьмірчук, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF ARTISTIC AND AESTHETIC EDUCATION OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN THE PROCESS OF EDUCATIONAL ACTIVITY

Naumets Mariia, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація: у статті виокремлено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови художньо-естетичного виховання молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва у сучасній початковій школі, реалізація яких забезпечить якісно вищий рівень художньо-естетичної культури підростаючого покоління.

Ключові слова. художньо-естетичне виховання, молодший школяр, готовність вчителя до організації художньо-естетичного виховання, урок мистецтва, позакласна робота.

Abstract: the article singles out and theoretically substantiates the pedagogical conditions of artistic and aesthetic education of junior schoolchildren in art lessons in modern primary school, the implementation of which will provide a qualitatively higher level of artistic and aesthetic culture of the younger generation. **Key words:** family-school partnership, strategies of school systems, teamwork, forms of joint activity.

Key words: art and aesthetic education, junior schoolchild, teacher's readiness to organize art and aesthetic education, art lesson, extracurricular activities.

На сучасному етапі розбудови Нової української школи виховна функція стає домінантною в роботі з дітьми різних вікових груп. Створення умов для різнобічного становлення особистості молодшого школяра потрібно як в навчальному процесі, так і в позакласній роботі. Виховання дітей має бути особистісно зорієнтованим і носити творчий характер, бути різнобічним, передбачати використання інноваційних форм роботи та педагогічних технологій [2; 3; 7; 9]. Одним із важливих напрямів виховання є естетичне, яке поділяються на музичне і художнє. Виховний потенціал початкової освіти обґрунтовано в працях О.Савченко [8]. На думку Г.Кіт [5] у сучасних умовах розбудови української держави виховання молодших школярів має вибудовуватися на етнопедагогічних засадах. У свою чергу Н.Казьмірчук [4], Н.Комарівська [6] пропонують ефективні засоби народної педагогіки, використання яких сприятиме естетичному вихованню учнів початкових класів.

Художньо-естетичний розвиток молодших школярів у процесі вивчення образотворчого мистецтва передбачає вирішення низки важливих завдань, пов'язаних із залученням учнів до світу прекрасного в дійсності та мистецтві, збагачення їх духовно-практичного зв'язку з художньо-естетичними цінностями, оволодіння досвідом естетичного сприймання, оцінювання та примноження матеріальних і духовних цінностей. Проаналізувавши психолого-педагогічну та методичну літературу з проблеми дослідження, а також врахувавши результати констатувального експерименту, нами було виокремлено педагогічні умови художньо-естетичного виховання молодших школярів.

Першою педагогічною умовою художньо-естетичного виховання молодших школярів є інноваційний підхід до організації уроків образотворчого мистецтва. Передусім це урізноманітнення та варіативність роботи з учнями на уроці: використання нових нетрадиційних технік образотворення, створення відповідного творчого розвивального середовища, а саме: виставкова зона, естетичне оформлення навчального приміщення, наявність необхідних красивих, якісних і різноманітних матеріалів та інструментів; інтригуючий початок уроку, цікаві та неповторювані завдання, використання інтегрованих тем, які поєднують у собі різні галузі і види мистецтва, нетрадиційні методи та

прийоми, створення на уроці доброзичливої, сприятливої атмосфери «занурення» кожного школяра у творчий процес із мотивацією учнів до саморозвитку, їхньою активною творчою діяльністю; співпраця на уроці (учитель виступає порадиником, експериментатором і просто партнером); колективні форми роботи; використання казкових образів, музичного супроводу тощо.

Другою педагогічною умовою є системний підхід до реалізації художньо-естетичного виховання молодших школярів у процесі вивчення образотворчого мистецтва.

Вважаємо необхідним виокремити такі етапи формування художньо-естетичного ставлення до творів образотворчого мистецтва:

- ознайомлення молодших школярів з необхідними знаннями, поняттями та уявленнями про прекрасне в оточуючій дійсності та мистецтві;
- оволодіння способами прояву естетичних смаків;
- актуалізацію естетичних смаків у свідомості учнів;
- використання їх у процесі вивчення образотворчого мистецтва та інших видів діяльності.

У межах цієї умови вважаємо необхідною системну роботу вчителя не лише на уроках образотворчого мистецтва, а також у процесі позанавчальної виховної роботи. Характерними ознаками виховних заходів, спрямованих на художньо-естетичне виховання учнів 1–4 класів засобами образотворчого мистецтва можемо запропонувати такі:

- виховна робота повинна стимулювати естетичну активність учнів, допомагати учням у здійсненні саморегуляції естетичних смаків, естетичного ставлення до себе та навколишнього середовища;
- тематика виховних заходів повинна мати тісний зв'язок з естетичною організацією життєдіяльності, гри, навчання, спілкування, праці, відпочинку дітей;
- виховна робота передбачає ознайомлення учнів з різними видами мистецтва, культурними традиціями, естетичними виявами навколишнього середовища;
- у процесі виховних заходів учні залучаються до творчої діяльності, пов'язаної з естетичним освоєнням дійсності та мистецтва;
- виховні заходи мають бути спрямовані на усвідомлення учнями ролі естетичних смаків у їх житті та діяльності;
- під час виховних заходів потрібно використовувати найважливіші джерела формування естетичних смаків (природа, предмети побуту, твори мистецтва та ін.);
- у межах виховних заходів молодші школярі мають знайомитися з ціннісним змістом образотворчого мистецтва;
- програма виховної роботи передбачає розвиток вмінь учнів щодо використання власних естетичних смаків під час вирішення актуальних життєвих проблем;

– виховні заходи повинні носити системний і послідовний характер, поетапно формувати естетичні смаки засобами образотворчого мистецтва.

Третьою педагогічною умовою є готовність вчителя початкових класів до організації художньо-естетичного виховання учнів на уроках образотворчого мистецтва.

Аналіз психолого-педагогічної, науково-методичної літератури засвідчив посилення естетико-педагогічних вимог до професійної діяльності вчителя початкових класів. Так, сучасний педагог повинен уміти залучати мистецькі образи в навчально-виховну роботу з молодшими школярами, поглиблювати естетичне сприйняття дітьми навколишньої дійсності в усій її різноманітності, сприяти взаємозв'язку наукових понять і естетичної сутності навколишнього буття, забезпечити накопичення естетичного досвіду особистості та ін.

Ми вважаємо, що сучасний вчитель початкових класів повинен володіти теоретичними знаннями з галузі естетики, мати широкий естетичний кругозір, правильність та глибину сприйняття естетичного в суспільному житті, природі та мистецтві, практичними вміннями та навичками викладання в контексті художньо-естетичної діяльності, методичними вміннями та навичками передачі власного художньо-естетичного досвіду своїм вихованцям.

Четвертою педагогічною умовою є організація позакласної роботи з образотворчого мистецтва з метою посилення виховних функцій художньо-естетичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Ми переконані в тому, що створення вчителем умов для розвитку художньо-естетичного виховання не може і не повинно здійснюватися лише в межах школи, а й продовжуватися у дозвіллевій діяльності учнів.

Згідно державних документів основними завданнями позакласної та позашкільної роботи, що регламентують закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; розширення загальноосвітнього кругозору учнів, формування у них наукового світогляду, вироблення вмінь та навичок самоосвіти; формування інтересів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту, виявлення і розвитку індивідуальних творчих здібностей та нахилів; організацію дозвілля школярів, культурного відпочинку та розумових розваг; поширення виховного впливу на учнів у різних напрямках розвитку.

Учитель повинен своєчасно виявити природні задатки, здібності дитини, стимулювати творчу діяльність молодших школярів, закріпити досягнутий успіх постійними тренуваннями, поступово вдосконалювати вміння та навички. При цьому треба пам'ятати, що образотворчі заняття лише тоді сприяють творчості, коли вони викликають в учнів позитивні емоції. Також однією з важливих умов творчого успіху вихованців є об'єктивна оцінка їхньої художньої-творчої діяльності.

Найпростіша дитяча творчість, найскромніші дитячі знахідки «окрилюють» школярів, створюють атмосферу радості, сприяють розвитку їх здібностей. Творча активність проявляється в бажанні створювати що-небудь своє, брати участь у музично-творчій діяльності. Далеко не кожен школяр стане художником, але творча ініціатива та мислення, знання законів композиційної

побудови й кольорознавства, творча уява і пам'ять, сформовані на образотворчих заняттях, пережита творча радість обов'язково проявляться в його майбутній діяльності.

Для найбільшої результативності розвитку художньо-творчих здібностей необхідно застосовувати емоційно насичені, наповненні різними видами технік заняття. Мета цікавих занять – створити стійку мотивацію, прагнення висловити своє ставлення, настрої в образі. Таким чином, заняття цікавого характеру, особливо з використанням нетрадиційних технік є вирішальним чинником творчого розвитку дітей.

Щоб творчість дітей була більш продуктивною, нетрадиційною, креативною, приносила їм багато задоволення, педагоги мають створювати радісну, спокійну атмосферу самодіяльності, яка сприятиме проявам дитячої свободи і розкутості в малюванні. Такий підхід до організації творчої діяльності дітей відповідає завданням реформування сучасної освіти, які спонукають вчителя шукати власні шляхи і способи розв'язання актуальних педагогічних проблем, проявляти ініціативу, приймати нестандартні педагогічні рішення.

Педагогічна практика показує, що великі можливості для ефективності художньо-естетичного виховання учнів початкової школи мають гурткові заняття з використанням нетрадиційних технік малювання. Метою таких занять є:

- навчити дітей бачити, відчувати та розуміти красу, де б вона не виявлялася;
- сприяти розвитку творчих здібностей дітей засобами образотворчого мистецтва з використанням нетрадиційних технік;
- розвивати в дітях почуття ритму, художнього смаку, творчої уяви, фантазії, допомогти реалізувати себе не лише на уроці, а й в повсякденному житті;
- навчити учнів творчо мислити, вільно проявляти себе в різних видах діяльності через розвиток художньо-творчих здібностей, уміння користуватися засобами нетрадиційного малювання;
- розширювати уявлення дітей про нетрадиційні техніки малювання;
- формувати в учнів інтерес до образотворчої діяльності через нетрадиційні техніки малювання;
- навчити дітей з'єднувати в одному малюнку різні матеріали для отримання виразного образу.

Отже, такий підхід до організації творчої діяльності дітей відповідає завданням реформування сучасної освіти, які спонукають вчителя шукати власні шляхи і способи розв'язання актуальних педагогічних проблем, проявляти ініціативу, приймати нестандартні педагогічні рішення.

Список використаних джерел

1. Бондар Ю. В. Інтерактивна гра як інструмент розвитку творчих здібностей молодших школярів / Ю.В.Бондар // Наука та інновації – 2019: теорія, методологія та практика : матеріали Міжнародної наукової конференції (Запоріжжя, 6 грудня 2019 року). – Запоріжжя : МЦНД. – 2019. –Т. 3. – С. 115–117.
2. Демченко О. П. Проблеми використання проектної технології у навчально-виховній роботі з молодшими школярами / О. П. Демченко // Збірник наукових праць БДПУ. – Педагогічні науки. - №2. – Бердянськ : БДПУ, 2009. – С. 61-70.

3. Імбер В.І. Психологічні передумови формування творчості в молодшому шкільному віці / В.І.Імбер // Наукові записки. Серія : Психологія : зб. матеріалів звітної науково-практичної конференції викладачів і студентів. – Вип. 4. – Вінниця, 2013. – С. 14–16.
4. Казьмірчук Н. Національне виховання майбутніх учителів початкових класів засобами декоративно-прикладного мистецтва // Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами / Н.Казьмірчук, Р.Поліхун // збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю ; за ред.. О.А.Голок. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2019. – Випуск 2. – С. 61-66.
5. Кіт Г. Г. Етнопедагогічні засади сучасної виховної системи в Україні / Г.Г.Кіт // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2010. – Вип. 26. –С. 302- 307.
6. Комарівська Н. Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами фольклору / Н. Комарівська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Вип. 46. – Київ – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2016. – С. 30-33.
7. Любчак Л.В. Соціально-педагогічні особливості розвитку емоційної сфери дитини в сім'ї / Л.В.Любчак //Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково- 156 практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.). / За ред. Г.С.Тарасенко. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2012 – С. 105-110.
8. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти : посібник для вчителів і методистів початкового навчання/ О.Я.Савченко. – К : Богданова А. М., 2009. – 226 с.
9. Стахова І.А. Розвиток креативності молодшого школяра засобами природничо-екологічної проектної діяльності / І.А. Стахова // Розвиток особистості молодшого школяра : сучасні реалії та перспективи : матеріали третьої науково-практичної Інтернет-конференції молодих науковців та студентів. Випуск 4 / упорядники : О.І. Кілініченко, Л.І. Хімчук. – Івано-Франківськ, 2017. – С. 91-93.
10. Тодосієнко Н. Л. Шляхи формування естетичного сприймання молодших школярів засобами українського фольклору / Н. Л.Тодосієнко, Н.С.Казьмірчук, С.В. Мальов // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник. наук. праць Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.– Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – Вип. 51.– С. 43-47.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПРИ ВИКОНАННІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

*Непийвода Діна, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: О.В. Жовнич, кандидат педагогічних наук, старший
викладач, Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

PROFESSIONAL COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN PERFORMING SOCIAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITIES IN INCLUSIVE CLASS

*Nepiyvoda Dina, master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)*

***Анотація.** У тезах розглянуто сутність та важливість професійної компетентності вчителя для реалізації соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі. Зазначено головні якості вчителя для впровадження соціально-педагогічної діяльності. Розкрито сутність поняття «соціально-педагогічна діяльність» та її значення для впровадження інклюзивної освіти.*

***Ключові слова.** соціально-педагогічна компетентність, готовність, реалізація, діяльність вчителя, інклюзивне середовище.*